

KONYA-EREĞLİ ÇAĞALZADE BEDESTENİ

Yaşar KOCADAĞISTANLI

Vakıf Haftası münasebetiyle düzenlenen Yılmaz ÖNGE Restorasyon Semineri'ne teşriflerinizden dolayı teşekkür eder bu vesile ile saygıdeğer hocamız Yılmaz ÖNGE'yi rahmetle anmak istiyorum.

Sizlere Konya İli, Ereğli İlçesinde bulunan Çağalzade Bedesteni ve bu bedestende Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılan restorasyonlar hakkında bilgi vermeye çalışacağım.

Konya İli, Ereğli İlçe merkezinde bulunan Çağalzade Bedesteni I.Hakkı KONYALI'nın **Ereğli Tarihi** isimli kitabında belirtildiği üzere Mimar Sinan'ın eseri olarak kabul edilmektedir.

Osmanlı devri eseri olan Bedestene üç adet kapıdan girilmektedir. Kuzeye açılan kapısının üstündeki kitabe yeri boştur. Doğu ve batıya açılan bedesten giriş kapıları ise önlerine zamanla izinsiz olarak yapılan dükkanlarla kapatılarak kullanılamaz duruma getirilmiştir.

Doğu ve batı kapı önlerinde bulunan dükkanların İdaremizce istimlakından sonra ise bu kapı üstlerinde de hiçbir kitabeye rastlanılmamıştır.

Sözkonusu bedestenin kitabesinin ve vakfiyesinin bulunmaması nedeniyle hakkında fazlaca tarihi bilgi edinilememektedir.

Dikdörtgen planlı, 6 adet sivri taş kemerle taşınan doğu-batı istikametinde tuğla tonozla örtülü bina, taş kemerler arasında yer alan yedi adet fenerle aydınlatılmaktadır.

Sözkonusu bedesten Ereğli Belediyesi tarafından vaktiyle gaz deposu olarak da kullanılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.1.1969 gün ve 4413 sayılı kararıyla bedestenin 29.7.1962 gün ve 1888 sayılı kararında belirtilen eski eser tescil kaydı yine- lenmiş, etrafındaki bitişik dükkanların kaldırılmasının lüzumlu görüldüğüne karar verilmiştir.

Tarihi bedestenin mülkiyet durumu ile ilgili geçmişte yapılan uygulamalara ilişkin belgelerin incelen- mesinde, sözkonusu bedestenin 1938 yılında Özel Saymanlık tarafından Ereğli Belediyesine satışının yapıldı- ğı öğrenilmektedir. Daha sonra ise 1961 yılında ilgili Belediyece bedestenin yarısı Kızılay Cemiyetine hibe edilmiştir.

Bu durumda Belediye ve Kızılay Cemiyeti adına tapuda kayıtlı bulunan kapalı çarşı 1957 tarih ve 7044 sayı- lı (aslında vakıf olan tarihi ve mimari kıymete haiz eski eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne devrine dair) Kanunun çıkması ile her ne sebeble olursa olsun Hazine, Belediyeler, Hususi İdarelerin mülkiyetine geçmiş olan gayrimenkullerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne intikali gerektiğinden Belediye ve Kızılay Cemiyeti adına kayıtlı bedestenin Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tapuya tashihen tescili istenilmiş, 1962 yılında Ereğli Bele- diyesi, 1965 yılında da Kızılay Cemiyetine ait hisselerin Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescili yapılmak sure- tiyle bedestenin tamamının tapusu İdaremize intikal etmiştir.

1968 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilk defa onarıma alınan bedestende 1962 yılında Kızılay Cemiyeti'nce bilinçsizce yapılan beton tesisler yıkılarak temizlenmiştir.

1985-1986 yılında tarihi Bedestenin Vakıflar Genel Müdürlüğü denetiminde Kuyumcular Çarşısı olarak kullanılmak üzere hizmete açılması için Ereğli Belediyesi'nce proje çalışmalarına başlanılmış ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile diyaloga girilmiştir.

Ereğli Belediyesi'nce Bedestenin Kuyumcular Çarşısı olarak restoresi için hazırlanan projeler Konya Bölge Kurulunun 19.9.1986 gün ve 74 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Bu kararla Çağalzade Bedesteninin Konya-Ereğli Belediye Başkanlığı'nca Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün denetimi altında teklif edilen projeye göre restore edilip kuyumcular çarşısı olarak kullanılabilceğine, ancak;

Alt katta, dükkanların karşısına isabet eden kemer ayaklarının arasında, teşhir panolarının düzenlenmesine,

Üst katta korkuluğun hafif görünüşlü metal konstrisyon ile ahşap taklidi kafes sistemle yapılmasına,

Üst kattaki dükkanların aşağıdaki modüllerde olması, şeffaf olması ve sağırıkların metal panolarla yapılması kaydıyla kuyumcular çarşısı olarak kullanılmasına, bedestenin doğu kapısına isabet eden 27 ve 28 nolu parsellerle batı kapısına isabet eden 50 nolu parselin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce kamulaştırılmasına karar verilmiştir.

1987 yılında ilgili kurul kararının uygulanması şartıyla Ereğli Belediyesi'yle Vakıflar Genel Müdürlüğü arasında protokol imzalanmış olup, Ereğli Belediyesi'nce ilgili kurul kararının uygulanmadığı gibi restorasyonun yarıda bırakılması üzerine ilgili protokol Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce fesh edilmiştir.

Bedestenin giriş kapılarına isabet eden 27, 28 ve 50 nolu parsellerin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce kamulaştırılması 1990 yılı içerisinde tamamlanarak, kullanılamaz durumda bulunan tarihi bedesten 1991 yılında onarım programına alınmıştır.

Bu onarım dahilinde yapının kendi bünyesinde yapılan sağlamlaştırma ile fonksiyondan dolayı yapılması gerekli imalatlar gerçekleştirilmiştir.

Bunları maddeler halinde sıralayacak olursak:

- Dış beden duvarlarındaki moloztaş duvarların tamamlanması ile derzlerinin ıslahı,
 - Bedesten içinde bulunan bozuk sıvaların raspası ile düz ve kavisli yüzeylerdeki sıva ve badana işlerinin yapılması,
 - Üst örtünün ıslahı ile kaplamasının yapımı,
 - Ana giriş kapılarında gerekli hafriyatın yapılarak orjinal kapı eşiklerinin bulunması,
 - Bedesten giriş kapılarında çürümüş bulunan ahşap klasik kapıların aslına uygun yenilenmesi,
 - Dükkan alüminyum doğramalarının yapımı,
 - Dükkan içi ve önünde bulunan gezinti alanlarının döşeme kaplamalarının yapılması,
 - Elektrik tesisatının yapılması,
- işleri yapılmıştır.

Kamulaştırmaları yapılan parsellerde bulunan dükkanların yıkılmasından sonra orjinal eşik kotu bulunmuş, burada yapılacak uygulama için gerekli projeler hazırlanarak Konya Koruma Kurulunun 21.10.1992 gün ve 1475 sayılı kurul kararı ekinde onaylanmıştır.

Tastiki yapılan bu proje dahilinde ise;

- Bedesten giriş kapıları önünde kaldırım kotundan 1,75 m. aşağıda bulunan alanların zemin döşeme kaplamaları ile iniş için gerekli merdiven basamaklarının yapımı,
- Giriş kapılarına isabet eden alanda bulunan dükkanların yıkılması ile bu dükkanlara bitişik dükkanlar tarafından kullanılan ortak temel duvarlarının sağlamlaştırılması,
- Yol kotundan aşağıda bulunan bu alanda su probleminin halledilmesi için foseptik çukuru açılması işleri yapılacaktır.

Konya İli, Ereğli İlçe merkezinde bulunan tarihi Çağalzade Bedesteninin 1993 yılı içerisinde restorasyonunun tamamlanması ile Kuyumcular Çarşısı olarak hizmete açılması işlemlerinden sonra, böylece hem tarihi eserin yaşatılması sağlanacak, hem de vakfa önemli ölçüde gelir kazandırılmış olacaktır.

TARTIŞMA

Başkan- Sayın Yaşar Kocadağstanlı'ya bu güzel tebliği için teşekkür ediyoruz.

Günün son oturumunu bitirdik. Çok yoğun, çok farklı sorunları olan, farklı zaman çerçevesi içerisinde değerlendirilmiş farklı duyarlılıklar gösteren projeler gördük. Gönül isterdi ki bunları hatta kıyasıya tartışabilelim, o tartışmalardan rahatsız olmayalım, açık bir okul alanı olarak değerlendirelim bu semineri. İlerideki projelerimiz için öneriler ve ışıklar olarak kabul edelim. Ne yazık ki yapamıyoruz, günün epey sonuna geldik; ancak, zannediyorum söz isteyen arkadaşımız var.

Prof.Dr.Orhan Cezmi TUNCER- Efendim, geçen sene taş nasıl yonulur, bezeme nerede yapılır, elde mi yapılır, duvarda mı yapılır diyorduk. Erol Bey güzel slaytlar gösterdi, teşekkür ederiz, bir kere daha kanıtladı. Böylece o konuşmamızı pekiştirdi.

Erol Bey'in bildirisinden çok etkilendim. Hocaydı, bize çok şey öğretti, ben de bir şeyler öğrendim, Allah razı olsun. Tabii kent büyüdükçe, yapı boyutu büyüdükçe, bilimsel, artistik, estetik mimari değeri büyüdükçe, sorunları da agrandize olmuş. Aşağı yukarı bu gördüğümüz sorunların çoğunu orada gördük. Sivasından, sıva tamirinden, taşından, skriptürel meselelerinden hepsinden. Tabii o iskele, orman, falan filan bile bir hadise. Erol Bey yok aramızda galiba. Doğrusu, bize güzel bir ders verdi. Etiketi yok; ama bu işin profesörü olmuş. Kendisini kutlamak isterim. Yerin kulağı vardır, inşallah bu haberler ona gider.

Kıbrıs'a 14 milyar ödenek ayrıldı dendi. Tabii sevindik. Yavru vatan diyoruz, burada oluyor da, oraya her şeyiyle sahip çıkıyoruz, kültürüyle de sahip çıkıyoruz, tabii restorasyonu da sahip çıkmalıyız. Ona kuşku yok. Seviniyoruz, gururlanıyoruz, güçleniyoruz; tabii niye eksik kalsın. İnşallah bir gün Bosna-Hersek'e de elimiz uzanır, siyasi meseleler halledilir, orada da yıkılan, yüreğimizi dağlayan yapılara el atabiliriz. Gönülden arzu ediyorum.

Yalnız, tabii bu beraberinde, oraya gidecek ekibin, hani Osmanlı'nın varını yoğunu gönderip de, Anadolu'yu fakir bırakması gibi bir sonuca varmaz. İnşallah onların gerektirdiği ekibi de besleriz de, burada Anavatan eksik kalmaz. O bence önemli. Tabii bu meseleyi ele alış biçimine, kadrosuna, eğitimine bilmem nesine bağlı, uzun vadede de bir iş. Fazla uzun vade de istemiyor, arkadaşlarımız oraya gittiğine göre, arkadaşlarımız incelediler. Tabii burada bazı işler eksik kaldı. Sakın beni yanlış anlamayın, yani o yapılmasın demek istemiyorum hiçbir zaman. Yapılsın; ama, gönül arzu eder ki, onun gerektirdiği kadroyu da oluşturalım bir an önce.

Şimdi, asıl söylemek istediğim şu: X. Vakıf Haftası kanıtladı ki, Vakıf Haftası artık sıradan bir hafta değil. Kültürümüzü, mimarimizi, ve onu ayakta tutan felsefeyi, fikri, kadrosuyla, bilinciyle iyice yerleştirdi ve oturdu. Bu, hepimizi ve beni de fazlasıyla memnun ediyor. Bunu bu hale getiren arkadaşlara, yöneticisine, buna anlayış gösteren kadrosuna, idarecisinden bildirileri sunan arkadaşlara kadar hepsine teşekkür etmek istiyorum. Ama, yine hâlâ bir eksikliği var, anladığım kadarıyla. Abideler Dairesinin yaptığı restorasyonlar bir güne sıkıştırıldı. Bu olay gösteriyor ki, artık bu işe bir gün az geliyor. Bu ne demektir; Vakıf Haftası, doğrudan doğruya Abideler Dairesinin yaptığı işleri sunmaya, herkese tanıtmaya, açık açık, göğsünü gererek sergilemeye yönelik bir cesarete, bir noktaya geldi.

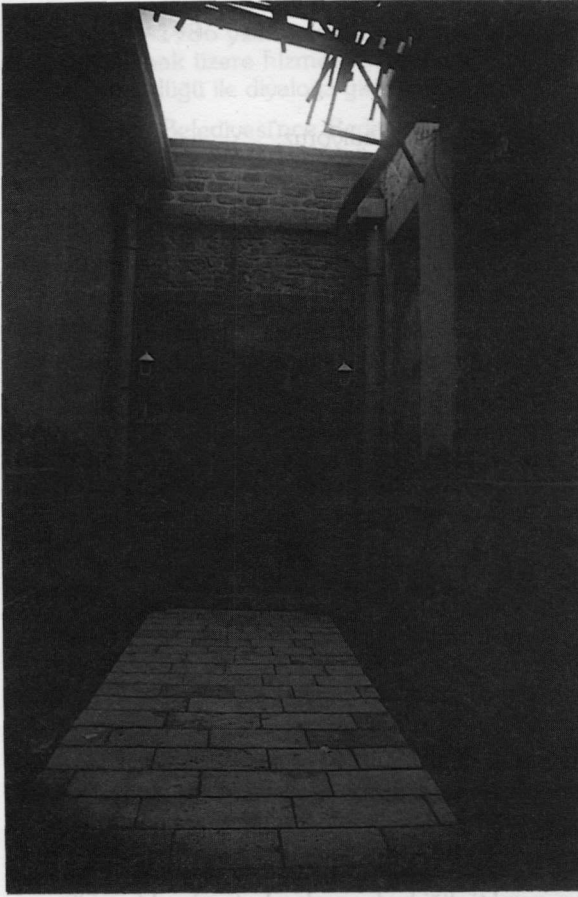
Ben de dahil, dışarıdan gelen insanlar da, bu tanıtıcılar arasında bir denge kurulmak gerekirse, bu dediğim ikinci bölümün ağır basması ve lütfen bir gün de dışarıdan gelenlere zaman ayrılması gerekir gibi bir noktaya gelmesini arzu ediyorum. Bir gün az geliyor.

Tabii bu hafta oturdu, şimdi de başladık bunu düşünmeye. Öyle tabii ilerleyeceksek böyle olacak. Bu beni güçlendirdi, umutlandırdı.

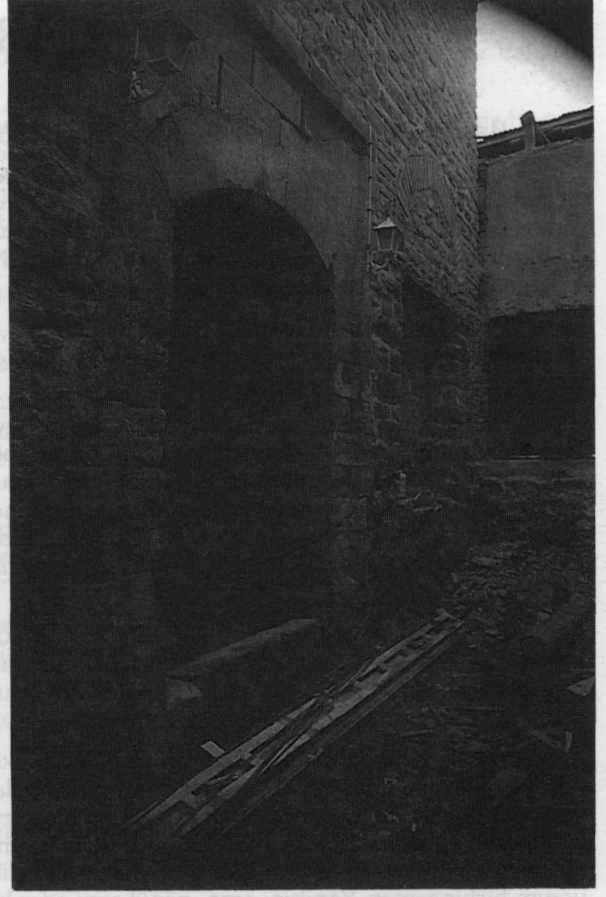
Fikir bazından uygulama bazına, düzenleyicilerin hepsine teşekkürlerimi, özellikle belirtmek istiyorum. Tabii Sadi Bey, bu işin profesyoneli olmuş. Büyük yükü hâlâ o çekiyor. Öbür arkadaşlar kıskanmasın, alınmasın; çünkü, hangi konu ne zaman görüşülür, hangi oturumda görüşülür, o oturumun başkanı kim seçilir falan, bu konuları çok iyi biliyor. Ona da özel olarak teşekkür etmek istiyorum.

Sağ olun efendim.

Başkan- Aynı belagatla olmasa bile, ben de Orhan Bey'in izinden, son oturumun başkanı olarak, isim zikretmeden bütün sorumlulara ve düzenleyicilere, bilgileriyle, çalışmalarıyla bizi aydınlatan konuşmacılara ve özellikle de büyük bir ilgiyle dört gündür takip eden izleyicilere, çok teşekkür ediyorum.

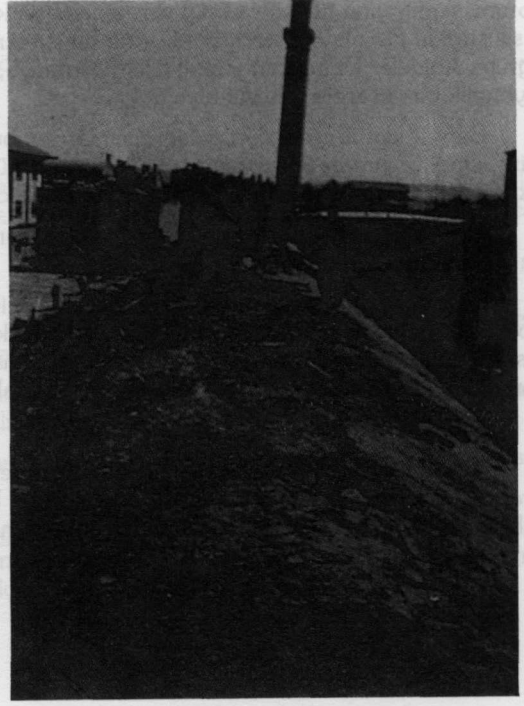
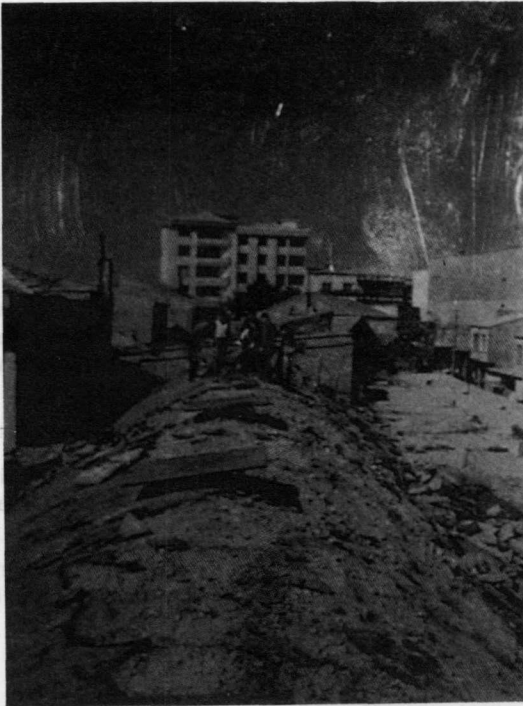

1. Kuzey giriş kapısı görünüşü (Onarım sonrası).

2. Bah giriş kapısı görünüşü (Onarım sırasında)

3. Üst örtünün onarım öncesinde görünüşü.

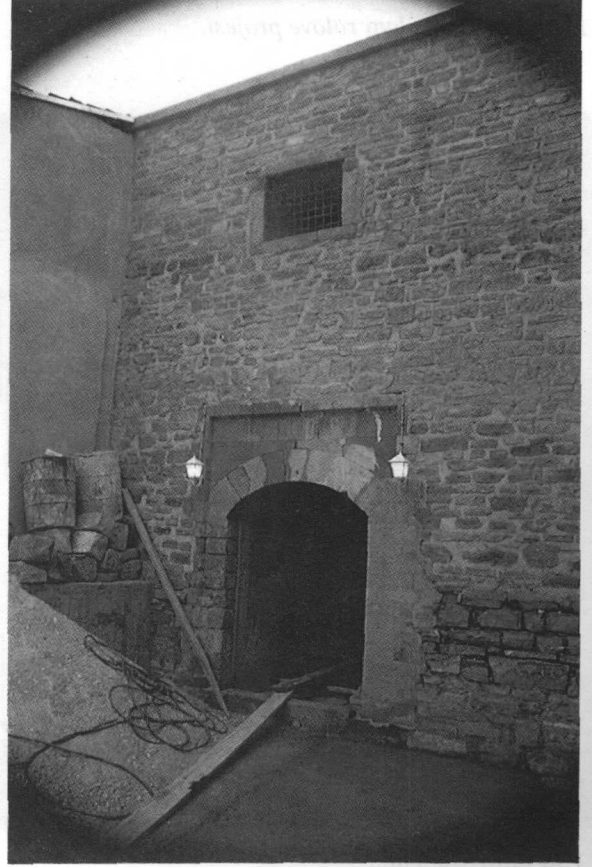

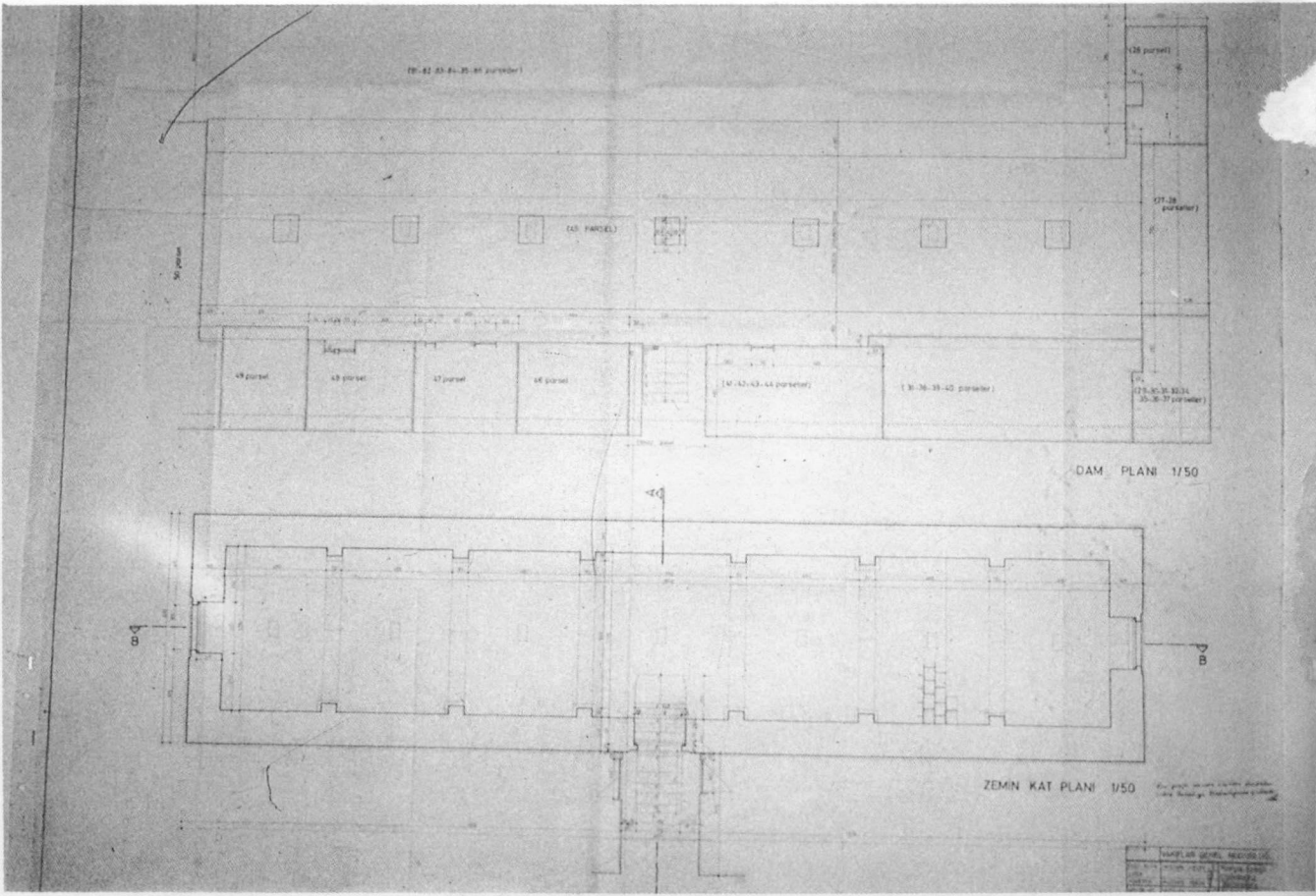
4. Üst örtünün onarım sonrasında görünüşü.

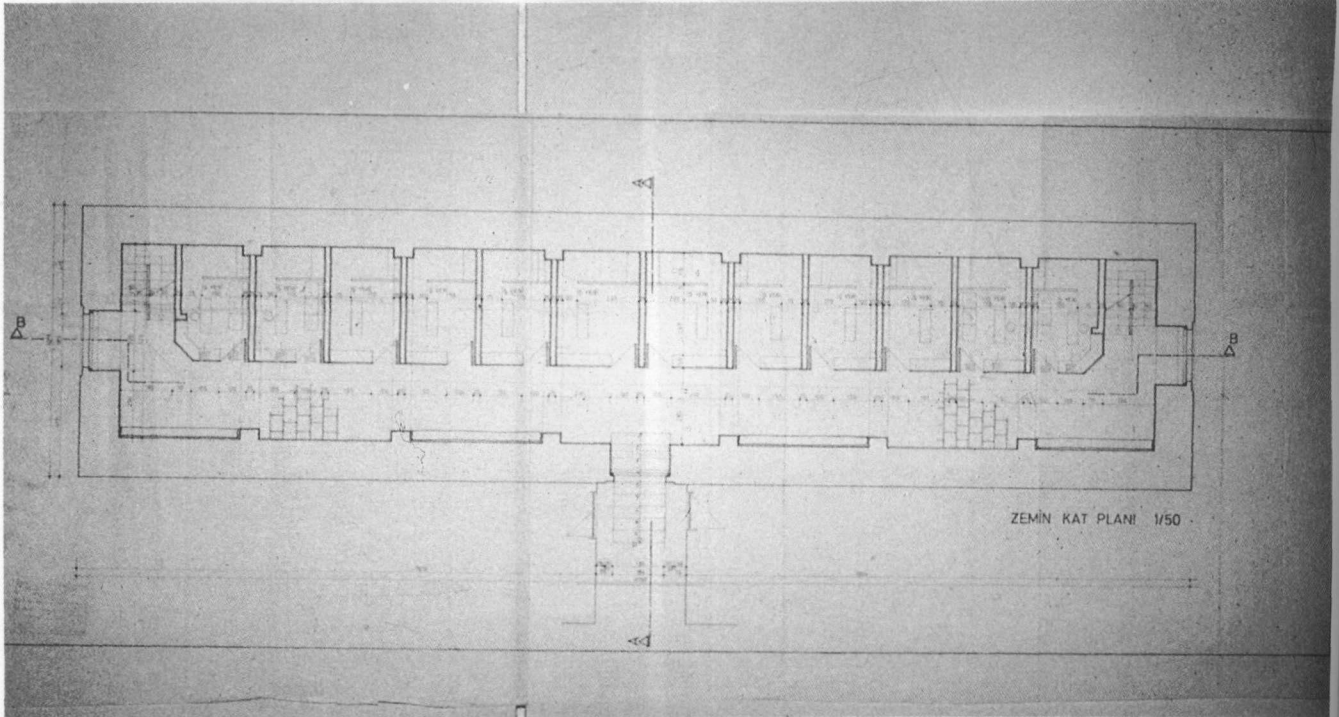
5. Bedesten içerisinde yapılan merdiven.

6. Bedesten doğu giriş kapısı görünüşü (Onarım sonrası).

Plan 1. Plan ve dam planı rölöve projesi.

Plan 2. Restorasyon planı.